Kasvu ja vaikuttaminen -osasto; Työehdot-osasto 29.10.2018

Eduskunnan suuri valiokunta
SuV@eduskunta.fi

U 45/2018 vp

**Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista 1.) ehdotus neuvoston asetukseksi vuosia 2021—2027 koskevan monivuotisen rahoituskehyksen vahvistamisesta (rahoituskehysasetus); 2.) ehdotus neuvoston päätökseksi Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä (omien varojen päätös); 3.) ehdotus neuvoston asetukseksi Euroopan unionin omien varojen järjestelmää koskevista täytäntöönpanotoimenpiteistä (omien varojen täytäntöönpanoasetus); 4.) ehdotus neuvoston asetukseksi yhteiseen yhdistettyyn yhteisöveropohjaan, Euroopan unionin päästökauppajärjestelmään ja kierrättämättömään muovipakkausjätteeseen perustuvien omien varojen käyttöön asettamisessa noudatettavista menetelmistä ja menettelystä sekä käteisvarojen saamiseksi toteutettavista toimenpiteistä (omien varojen käyttöönasettamisasetus); 5.) ehdotus neuvoston asetukseksi arvonlisäverosta kertyvien omien varojen lopullisesta yhdenmukaisesta kantomenettelystä annetun neuvoston asetuksen (ETY, Euratom) N:o 1553/89 muuttamiseksi (ALV-omien varojen asetus) sekä; 6.) ehdotus Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission väliseksi toimielinten sopimukseksi talousarviota koskevasta kurinalaisuudesta, talousarvioyhteistyöstä ja moitteettomasta varainhoidosta (toimielinten sopimus talousarvioyhteistyöstä)**

Komission ehdotusta EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi vuosille 2021—27 voi pitää yleisellä tasolla kannatettavana. Menopuolella etenkin lisäpanostukset tutkimus- ja kehitysrahoitukseen ovat tervetulleita. Kuitenkaan rakenneuudistusten tukipakettia ei tarvita, sillä se lisäisi turhaan sekä menoja että keskitettyä ohjausta. Tulopuolella EU:n oma varainhankinta sisältää uusia rahoituslähteitä, mutta sitä voisi kehittää edelleen. Esimerkiksi yhteiset velkakirjat ovat käytännössä edellytys, jos riittävää suhdannetasausmekanismi halutaan rakentaa EU:n tasolle.

## Suomen nettomaksuasemaan ei kannata liikaa tuijottaa

Valtioneuvoston keskittyy liiaksi Suomen nettomaksuaseman kasvun vastustamiseen. Lisäksi valtioneuvosto katsoo, että rahoituskehyksen kokonaistasoon, joka on 1,11 % (tai 1,14 % riippuen mittaustavasta) EU:n BKTL:stä, on liian suuri. Hedelmällisempää olisi miettiä, mitä poliittisia päämääriä halutaan yhteisesti saavuttaa ja mitoittaa kehykset sen mukaisesti.

SAK katsoo, että ehdotettu rahoituskehyksen kokonaistaso on karkeasti oikeansuuntainen. Kokonaisuuden vertailu aiempaan EU:n rahoituskehykseen on kuitenkin hankalaa, koska komissio on muuttanut kehyksen rakennetta ja nimennyt osiot uudelleen. Näin ollen useat menoerät ovat siirtyneet momentilta toiselle.

Oikeusvaltioperiaate tärkeä lisäys

Oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen kytkeminen EU:n rahoitukseen on tervetullut uudistus. Erityisesti Puolassa ja Unkarissa nähty kehitys osoittaa, että EU:n välineitä perussopimuksiin kirjattujen perusperiaatteiden ylläpitämiseen on vahvistettava. Asialla on myös selvä yhteys EU:n varainkäyttöön. EU:n legitimiteetti ei kestä sitä, että yhteisiä eurooppalaisia varoja annetaan oikeusvaltion periaatteita kunnioittamattomien hallitusten käyttöön.

Lisäpanostukset tutkimukseen ja kehitykseen kannatettavia, sosiaalirahaston leikkaus ongelmallinen

Komissio ehdottaa rahoituksen suhteellista lisäämistä tutkimukseen ja kehitykseen (t&k). Tällä on hyvin todennäköisesti pitkän aikavälin tuottavuuden kasvua tukeva vaikutus. On positiivista, että valtioneuvosto ottaa myönteisen kannan t&k-rahoituksen lisäämiseen.

Huolta sen sijaan herättää uudistettavan EU:n sosiaalirahaston sekä siihen sisällytettäväksi esitetyn nuorisotyöllisyysaloitteen rahoituksen riittävyys, kun sosiaalirahaston kokonaisrahoitusta ollaan leikkaamassa eikä nuorisotyöllisyysaloitteelle ole osoitettu korvamerkittyä osuutta.

Rakenneuudistusten tukipaketti lisää turhaan keskitettyä ohjausta

Komission ehdottama rakenneuudistusten tukipaketti lisäisi menojen ohessa myös EU:n keskitettyä ohjausta. Rakenneuudistusten toteuttamisen tukivälinettä ei voi kannattaa. Ensinnäkin poliittinen vastuu hämärtyy, kun äänestäjille ei ole enää selvää kuka kantaa poliittisen vastuun rakenneuudistuksista.

Toiseksi on hankalaa nähdä, että komissiolla olisi enemmän tietoa ja kyvykkyyttä arvioida kullekin maalle sopivia uudistuksia jäsenmaita paremmin.

Kolmanneksi komission ajattelumalli lähtee siitä, että rakenneuudistukset tekevät jäsenmaista samankaltaisempia, jolloin esimerkiksi epäsymmetriset häiriöt ovat miedompia ja harvinaisempia. Jäsenmaiden samankaltaistaminen kuitenkin yksipuolistaa tuotantorakennetta ja tekee tätä kautta koko EU:n alttiimmaksi taloudellisille häiriöille. Lisäksi sama kasvumalli tuskin sopii kaikille parhaalla mahdollisella tavalla, joten EU:n kasvupotentiaali luultavasti heikkenee samankaltaistamisen seurauksena.

Neljänneksi komission maakohtaiset suositukset ovat koskeneet myös työmarkkinoita. Tämä tarkoittaisi sitä, että rakenneuudistusten tukipaketin avulla komissio saisi suuremman roolin myös työmarkkinoiden ohjaamisesta. SAK ei kannata komission ehdotusta tältä osin vaan katsoo,

että työmarkkinakysymyksistä tulee päättää työmarkkinaosapuolten kesken. Näistä syistä johtuen rakenneuudistusten tukipakettia ei tarvita.

Uudet tulonlähteet tervetulleita

Uusia EU:n omien varojen lähteitä olisivat komission ehdotuksen mukaisesti osittain päästökauppakauppajärjestelmästä saatavat tulot, osittain yhteisestä yhdistetystä yhteisöverosta saatavat tulot ja kierrättämättömän muovipakkausjätteen verosta saatavat tulot. Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti kahteen ensimmäiseen tulonlähteeseen, mutta kierrättämättömään muovipakkausjätteeseen arvioi vielä tarkemmin ja pitää sitä Suomelle taloudellisesti edullisena. Uusiin tulonlähteisiin SAK suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti, sillä ne olisivat aidosti EU:n omia varoja ja komission kehysehdotuksen mukaisesti ne vähentäisivät jäsenmaiden suoria maksuosuuksia.

Lisäksi EU:n tulisi kehittää myös muita omia tulonlähteitä. Esimerkiksi palkansaajien EU-tason kattojärjestö ETUC on ajanut rahoitusmarkkinaveron käyttöönottoa.

Suhdannetasaus edellyttää yhteisiä velkakirjoja

Vaikka valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti rahoituskehysten joustoihin, valtioneuvosto lähtee siitä, että *kehysten sisään* on varatta riittävä vara joustoihin. Rakentavampi tie olisi varautua ennakoimattomiin menotarpeisiin komission ehdotuksen mukaisesti, että mahdollistetaan kehysten ulkopuolisilla välineillä riittävät joustot.

Komissio ehdottaa kehysten ulkopuolelle uutta investointien vakautusjärjestelyä. Vaikka investointien vakautusjärjestely olisi pieni parannus euroalueen suhdannetasauksen nykytilanteeseen, ei kuitenkaan yksinään riitä eikä sitä välttämättä tarvita, jos finanssipolitiikan instituutiot saataisiin euroalueella muutoin kuntoon. Päävastuu finanssipolitiikasta on oltava yksittäisillä jäsenmailla, mutta ilman omaa valuuttaa operoivien maiden finanssipoliittinen kapasiteetti on väistämättä rajallinen. Sen takia tarvitaan myös euroalueen yhteisiä keinoja, joilla turvataan jäsenmaiden maksuvalmius ja ehkäistään taantumien pitkittyminen. Riittävä yhteinen finanssipoliittinen kapasiteetti edellyttää käytännössä rahoituslähteenä yhteisiä velkakirjoja euroalueelle.

Kasvu ja vaikuttaminen -osasto; Työehdot-osasto 29.10.2018

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Patrizio Lainà
ekonomisti
0405834432
patrizio.laina@sak.fi